

Inleiding

Andrea Kluitmann

Vertalersgeluktournee 2017

de Vertalers
geluktournee

Dames en heren, welkom, leuk dat u er bent. Ik ben Andrea Kluitmann, een van de organisatoren van de vertalersgeluktournee, samen met collega-vertaler Nicolette Hoekmeijer en met Hanneke Marttin van het Nederlands Letterenfonds.

Literair vertalen doe je eigenlijk altijd in je moedertaal, in mijn geval het Duits. Ik vertaal dus Nederlandse boeken, graphic novels en toneelstukken in het Duits.

Ik kom uit de grensstreek, bij Arnhem, en het is me eigenlijk nooit gelukt om aan mijn familie goed uit te leggen wat ik precies doe als ik vertaal. Nu is Nederlands voor hen zeker geen exotische taal. Vermoedelijk zouden ze mijn werk beter begrijpen als ik uit het Spaans of Russisch zou vertalen. Als ze in Nederland zijn, kunnen ze vloeiend een patatje oorlog bestellen en met z'n allen [*Kom van dat dak af*](#) zingen.

Excuses, ik wilde niet dat u dit nu de hele avond in uw hoofd heeft.

Een van mijn broers – geen lezer – vroeg onlangs of ik nog steeds woorden moest opzoeken, of dat ik ze zo onderhand wel allemaal kende.

Ik zei dat ik inderdaad niet vaak woorden tegenkom die ik niet ken, maar desondanks wel veel opzoek. Niet omdat ik een woord niet kén, maar om op ideeën te komen. Het gaat erom wie iets zegt, onder welke omstandigheden, om allerlei informatie tussen de regels, om het onderlinge verband tussen de woorden, om hun klank, hun ritme en hun associaties. En om cultuur en cultuurverschillen.

Het 'patatje oorlog' is helemaal niet zo'n slecht voorbeeld. Als het niet alleen gaat om mayonaise, ketchup en satésaus voor op je patat, maar wellicht ook om koloniale geschiedenis of woordspelingen, dan moet je als vertaler heel hard nadenken, wandelen, fietsen, googelen en advies vragen om een oplossing te vinden die in de tekst in jouw taal geloofwaardig is, en die past in het geheel.

De lezer mag – tenzij het in het origineel zo is bedoeld – niet struikelen.

Om dat te bereiken haal je zinnen soms helemaal uit elkaar om ze vervolgens opnieuw op te bouwen.

Ons werk is vaak onzichtbaar, een van mijn favoriete vergelijkingen is dan ook: Vertalen is net als schoonmaken, je ziet het alleen als het heel slecht of niet is gedaan.

Om duidelijk te maken hoeveel creativiteit en persoonlijk inzicht daarbij komt kijken is ooit de Vertalersgeluktournee opgezet, die dankzij het Nederlands Letterenfonds, het Lira Fonds en de deelnemende boekhandels nu alweer zijn zevende editie beleeft.

We willen het vertaalproces en de vertalers zelf zichtbaar maken en laten zien hoe veelzijdig, leuk, interessant en ingewikkeld dit vak is. Vertalen is óók interpreteren en geen twee vertalers zullen een alinea, laat staan een roman, hetzelfde vertalen. U leest dus niet alleen een bepaalde schrijver, maar ook een bepaalde vertaler. Wie na deze avond hier meer over wil lezen: Op de site van het [Nederlands Letterenfonds](#) staan de verhalen van de afgelopen jaren en de site vertaalverhaal.nl verzamelt ook alle mogelijke vertaalverhalen.

En hoe lastig vertalen soms kan zijn, zult u straks aan den lijve ondervinden, wanneer enkele vertalers van de [Vereniging van Nieuwe Vertalers](#) u onderwerpen aan een klein vertaalexperiment.

Vanavond zijn hier drie vertalers voor u. Alle drie hebben ze romans vertaald die genomineerd zijn voor de Europese literatuurprijs. Na afloop van de drie lezingen zal een moderator het gesprek leiden tussen de drie vertalers, en er is ook ruimte voor al uw vragen.

Ik wens u een mooie avond.

De voor vertalen zo essentiële wisselwerking tussen woorden en beelden wordt prachtig geïllustreerd door de Zuid-Afrikaanse kunstenaar William Kentridge in zijn werk *Second Hand Reading*. [Hier](#) ziet u een YouTube-filmpje van een paar minuten, dat helaas wat abrupt eindigt.